

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. ผลการพัฒนาเครื่องมือวิจัย
2. ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. แผนการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาเครื่องมือวิจัย

1.1. การศึกษาวิจัยนี้ได้กำหนดเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล คือ
 แนวสอบถามโดยออกแบบ เป็น 3 ชุด คือ

แนวคำถามที่ 1 เป็นแนวสอบถามเพื่อใช้สำรวจข้อมูลชุมชน ในระยะแรกแนว
 สอบถามยังไม่ครอบคลุมถึงประเด็นที่เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวครบถ้วน เมื่อได้ทดลองนำไป
 ใช้กับชุมชน จึงได้เพิ่มประเด็นสอบถามขึ้น โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องระบบการรักษาพยาบาล พื้น
 บ้านและที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การคลอด และสุขภาพเด็กความจำเป็นในการใช้
 แรงงานในภาคการเกษตร ในส่วนของการตัดสินใจ ซึ่งตั้งสมมุติฐานว่ากลุ่มศาสนาใหม่ขึ้นรวมทั้ง
 พฤติกรรมของกลุ่มศาสนาใหม่ในชุมชน รวมทั้งพฤติกรรมในการปฏิสัมพันธ์กับชุมชน

แนวคำถามที่ 2 เป็นแนวสัมภาษณ์หญิงวัยเจริญพันธุ์ได้ ทำการพัฒนาแนว
 สัมภาษณ์เพิ่มมากขึ้นจนครอบคลุมประเด็นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดเรื่องลูก การให้
 ความหมาย การตัดสินใจวางแผนครอบครัว และเลือกวิธีการวางแผนครอบครัว โดยแนวสอบถาม
 มุ่งเน้นข้อมูลในส่วนของครอบครัว และเลือกวิธีการวางแผนครอบครัว โดยแนวสอบถามมุ่งเน้น
 ข้อมูลในส่วนของครอบครัว แนวสอบถามชุดนี้ เดิมให้ความสำคัญเพียงข้อมูลส่วนบุคคลและ
 พฤติกรรมการวางแผนครอบครัวหรือไม่วางแผนครอบครัว และความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผน
 ครอบครัว และการมีบุตร เช่น เพศบุตรสำคัญหรือไม่ จำนวนที่เหมาะสมเป็นต้น เมื่อได้นำเครื่องมือนี้
 ไปทดลองในชุมชน พบว่า ยังขาดประเด็นสำคัญอีกมากที่จะต้องนำมาใช้เพื่อการวิเคราะห์ จึงได้พัฒนา
 เครื่องมือใหม่ โดยเพิ่มยังประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเกี่ยวกับการมีบุตร การเลี้ยงบุตรและความคิดเห็น
 ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวและความคิดเห็น การดำรงชีวิตกับการวางแผนครอบครัว เช่น
 การทำมาหากินสัมพันธ์กับการวางแผนครอบครัวหรือไม่ ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ มีผลต่อการยอมรับ
 หรือไม่ยอมรับการวางแผนครอบครัวหรือไม่ ลักษณะการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว
 ช่องทางรับรู้ข้อมูลข่าวสารการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว เป็นต้น

แนวคำถามที่ 3 เป็นแนวคำถามสำหรับเสวนากลุ่มย่อย สามารถนำไปใช้ได้โดย
 ไม่ต้องปรับปรุง เพราะประเด็นที่กำหนดไว้ครอบคลุม และสามารถทำความเข้าใจกับกลุ่มได้ง่าย
 และกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นหลากหลาย จึงคงไว้เช่นเดิม

- เครื่องมือวิจัยส่วนอื่นได้ใช้เทปบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป ในการเก็บข้อมูล
 การพัฒนาเครื่องมือในส่วนนี้ไม่มีความจำเป็น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและมีสภาพคิ
 เท่านั้น

2. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

อาชีพหลักของชุมชน

ลักษณะการถือครองที่ดิน.....

ลักษณะการใช้พื้นที่ ที่นา สวน หมุนเวียน

รายได้.....บาท / ครอบครัว

ลักษณะการใช้แรงงาน จ้าง / ลงแรง จำนวนแรงงานที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละกิจกรรม
การเกษตร (คิดเป็นจำนวนคน / ไร่ / วัน)

ระยะเวลาการออกไป ระยะยาวหรือชั่วคราว / รายวัน

3. ข้อมูลด้านสังคม

ด้านการปกครอง

ผู้นำชุมชนตามจารีต ระบุชื่อ ตำแหน่งทางสังคม

- ผู้นำทางราชการแต่งตั้งกลุ่มตระกูลใหญ่
- ปัญหาความขัดแย้ง การจัดการกรณีพิพาท

ด้านการศึกษา

- ระบบการถ่ายทอดความรู้ตามจารีต สังคม ประเพณี โรงเรียน
ในชุมชน และความเปลี่ยนแปลง บริการด้านการศึกษาของรัฐ
องค์กรอื่นๆ จำนวนผู้สามารถสื่อสารภาษาไทยได้จำนวนผู้อ่าน
ออกเขียนได้ แยกจำนวน ชาย / หญิง

- ช่องทางการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารของชุมชน เช่น เสียงตามสาย
วิทยุ โทรทัศน์ ที่อ่านหนังสือพิมพ์

- พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากภายนอก

ด้านสาธารณสุข

สถานบริการด้านสาธารณสุขในชุมชน

- พัฒนาการของบริการด้านสาธารณสุขของชุมชน

- จำนวน อสม.

- ลักษณะการใช้บริการของชาวบ้าน

- ระบบการรักษาพยาบาลที่บ้าน

พฤติกรรมการรักษาเยียวยาของชุมชนและความเปลี่ยนแปลง

ผู้มีบทบาทในการเยียวยาแบบพื้นที่บ้าน ฯ

การปฏิบัติตัวของหญิงมีครรภ์, การคลอด, การเลี้ยงดูเด็ก

- สุขภาพเด็กในชุมชน

4. ข้อมูลด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ

- ศาสนา
พิธีกรรมสำคัญของชุมชนในรอบปี
- พิธีกรรมสำคัญเกี่ยวกับวงจรชีวิตตามประเพณีดั้งเดิม
เกิด แต่งงาน เจ็บป่วย ตาย
- พฤติกรรมการยึดมั่นต่อศาสนาการประกอบพิธีกรรม
- ข้อห้าม ข้อนิยมต่าง ๆ
- ผู้มีบทบาททางศาสนา ความเชื่อ ทำอะไรยังคงมีบทบาท
เช่นเดิมหรือไม่
- ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น ศาสนาใหม่ 1 พฤติกรรม
ชาวบ้าน
- ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มศาสนาเดิม กับ ศาสนาใหม่

5. ข้อมูลด้านการวางแผนครอบครัวของชุมชน

- มีการส่งเสริมการวางแผนครอบครัวเมื่อใดโดยใคร
- พัฒนาการของการดำเนินงานและความร่วมมือของชาวบ้าน
ปัญหาอุปสรรคที่สามารถหาข้อมูลได้ เดิมชาวบ้านเคยมีการ
คุมกำเนิด หรือจัดการเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และไม่ต้องการอย่างไร

แนวทางการสัมภาษณ์ (ชุดที่ 2) สำหรับหญิงเจริญพันธุ์หรือสามี

(แนวการซักถาม คำถาม)

โครงการศึกษาวิจัยเรื่องสังคมจารีตประเพณีกับการยอมรับการ
วางแผนครอบครัวของชาวเขาในพื้นที่ดอยมูเซอ จังหวัดตาก

ลำดับที่.....

สามี

ภรรยา

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

อายุ.....ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัว

การศึกษา

ความสามารถในการใช้ภาษาไทย

สถานภาพทางสังคม

การนับถือศาสนา

อาชีพ / รายได้ต่อปี

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีบุตรและความคิดเห็น

2.1 อายุเมื่อแต่งงานครั้งแรก.....ปี

จำนวนครั้งที่แต่งงาน.....ครั้ง

จำนวนบุตรทั้งหมด (มีชีวิตอยู่ / เสียชีวิต)

การศึกษาของบุตร (การให้ความสำคัญ)

ความผิดปกติ (พิการ / ทูพลภาพ)

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีบุตร

- ท่านคิดว่าการมีบุตรเป็นเรื่องจำเป็นหรือไม่ เพราะอะไร

- ท่านคิดว่าจำนวนบุตรสำคัญหรือไม่ เพราะอะไร

- ถ้าสำคัญ ท่านคิดว่าท่านต้องการบุตร จำนวนกี่คน เพราะอะไร

- ท่านคิดว่าเพศบุตร สำคัญหรือไม่ เพราะอะไร

- ถ้าสำคัญ ท่านต้องการเพศบุตร อย่างไร เพราะอะไร

- ท่านคิดว่าการมีบุตรมีข้อดี ข้อเสียอย่างไร

- ท่านคาดหวังอย่างไรต่อบุตรของท่าน
- ท่านคิดว่าปัจจัยสำคัญในการเลี้ยงดูบุตรมีอะไรบ้าง

2.3 การเลี้ยงบุตร

- ให้เล่าถึงการเลี้ยงดูครอบครัวท่าน และบทบาทหน้าที่ของท่านในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตร
- การดูแล เลี้ยงดู อบรมสั่งสอน
- อาหาร, การรักษาการเจ็บป่วย, เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
- เวลา
- ค่าใช้จ่าย
- ปัญหาในการเลี้ยงดูบุตรของท่าน มีอะไรบ้าง

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวและความคิดเห็น

3.1 ขอให้เล่าเรื่องการวางแผนครอบครัวและแสดงความคิดเห็น

- การวางแผนครอบครัวหมายถึงอะไร ทำอย่างไร
- มีใครเคยเล่าเรื่องหรือรับรู้เรื่องการคุมกำเนิดหรือไม่ อย่างไร เมื่อไหร่
- การวางแผนครอบครัวใครเป็นผู้ทำให้ ที่ไหน
- การวางแผนครอบครัวมีผลดี / ผลเสีย หรือไม่อย่างไร
(ความสำคัญของการวางแผนครอบครัว)

3.2 สภาพการคุมกำเนิด

- ไม่เคยคุมกำเนิด เพราะ.....
- เคย แต่ปัจจุบันเลิกแล้ว
เหตุผลที่คุมๆ เพราะ.....
วิธีการคุมๆ ที่ใช้.....
ระยะเวลาที่คุมๆ.....
เหตุผลที่เลิกคุมๆ.....
- กำลังคุมกำเนิด
เหตุผลที่คุมๆ เพราะ.....
วิธีการที่ใช้.....
เคยคุมกำเนิดมาก่อนหน้านี้ หรือไม่ เคย ไม่เคย
ถ้าเคย ใช้วิธีใด และหยุดใช้เพราะอะไร

- การคุมกำเนิดที่เคยใช้ และ / หรือกำลังใช้ มีอาการข้างเคียงหรือไม่
ถ้ามี มีอาการอย่างไร และแก้ไขด้วยวิธีอย่างไร
- สถานบริการที่ท่านรับบริการคุมกำเนิด คือ
เหตุผลที่เลือกใช้บริการที่นี่ เพราะ
- ท่านเสียค่าใช้จ่ายในการคุมกำเนิด หรือไม่
ถ้าเสีย เสียเท่าไร / ครั้ง

3.3 ใครเป็นผู้มีบทบาทต่อการตัดสินใจคุมกำเนิด หรือไม่คุมกำเนิดของท่านและมีบทบาทอย่างไร

3.4 ปัจจัยที่ท่านคิดว่ามีผลต่อการคุมกำเนิด / หรือไม่คุมกำเนิดของท่านได้แก่
อะไรบ้าง

4. การดำรงชีวิตกับการวางแผนครอบครัว (ถามสามีหรือภรรยาก็ได้)

4.1 เศรษฐกิจ

รายได้หลักของครอบครัวท่านมาจาก

ผู้มีบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัวมีจำนวนคน

ถ้าท่านทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก

ครอบครัวท่านถือครองที่ดิน

ลักษณะการใช้พื้นที่ เป็นที่นา

สวน

หมุนเวียน

พืชที่ปลูก ระบุ

มีการจ้างแรงงาน หรือไม่ มี ไม่มี

ภาวะหนี้สิน มี ไม่มี

- ท่านคิดว่าพิธีกรรมสำคัญของชุมชน ผู้นำทางพิธีกรรมมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

- ท่านคิดว่าเศรษฐกิจของครอบครัวท่านมีผลต่อการตัดสินใจรับ / ไม่รับบริการคุมกำเนิดหรือไม่ เพราะอะไร

- ท่านคิดว่าพิธีกรรมสำคัญของชุมชน ข้อห้าม ข้อนิยมทางประเพณี มีผลต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันและในอนาคต หรือไม่ อย่างไร

4.2 ความเชื่อ : ค่านิยม

- มีกฎเกณฑ์ข้อห้ามใดทางศาสนาของท่าน เกี่ยวข้องกับการมีบุตรและการคุมกำเนิดหรือไม่ อย่างไร
- ท่านเป็นผู้เคร่งครัดต่อความเชื่อทางศาสนา และการประกอบพิธีกรรมหรือไม่ ด้วยสาเหตุอะไร
- ท่านคิดว่าบุตรสำคัญต่อการประกอบพิธีกรรมและการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมหรือไม่ เพราะอะไร

4.3 การอยู่รวมกันในครอบครัว

4.3.1 การตัดสินใจในครอบครัวของท่าน ท่านคิดว่าใครเป็นหลักในการตัดสินใจเรื่องต่อไปนี้

การซื้อทรัพย์สิน

การลงทุนประกอบอาชีพ

การรักษาพยาบาล

การเรียนของบุตร

การวางแผนครอบครัว

ผู้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาครอบครัวท่านคือ

4.3.2 ลักษณะการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

- ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารภายนอก จาก วิทยุ โทรทัศน์
- น.ส.พ. สามี/ภรรยา เพื่อนบ้าน จนท.
- ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุมของหมู่บ้านบ่อยครั้งหรือไม่
- ท่านเคยรับทราบการอบรมเรื่องการคุมกำเนิดหรือไม่ ถ้าเคย เมื่อไหร่
จากที่ไหน
- นอกจากการอบรม ท่านมีโอกาสรับรู้ข้อมูลการคุมกำเนิดหรือไม่ ถ้ามี
จากที่ไหน อย่างไร
- ท่านเคยพูดคุยปรึกษาหารือกันระหว่างสามีภรรยาเกี่ยวกับเรื่องการวางแผนครอบครัวหรือไม่ เพราะอะไร

4.4 ครอบครัวของท่านมีการจัดการในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ อย่างไร ให้อธิบายตั้งแต่
การวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา

- 4.4.1 เศรษฐกิจของครอบครัว
- 4.4.2 สมาชิกในครอบครัว
- 4.4.3 อาหารการกิน
- 4.4.4 ที่อยู่อาศัย
- 4.4.5 เวลา
- 4.4.6 การเจ็บป่วย
- 4.4.7 ปัญหาต่างๆ ของครอบครัว อื่น ๆ

แนวคำถาม ชุดที่ 3 (สำหรับเสวนากลุ่มย่อย หมู่บ้านละ 4 กลุ่ม)
 โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง สังคมจารีตประเพณีกับการยอมรับวางแผน
 ครอบครัวของชาวเขาในพื้นที่ดอยมูเซอ จังหวัดตาก

กลุ่ม..... บ้าน.....

แนวคำถาม

1. ให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีลูก ในมิติด้านความเชื่อ (ค่านิยม, ความเชื่อ ฯลฯ) เศรษฐกิจ (การใช้แรงงาน, การถือครองที่ดิน ฯลฯ) และสังคม (การสืบทอดเผ่าพันธุ์, เชื้อตระกูล, ความมั่นคง, การปกครอง ฯลฯ)
2. ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในปัจจุบันและความคาดหวังในอนาคต
3. ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดหรือเพิ่มของประชากรในชุมชนและผลกระทบที่เกิดขึ้น
4. ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวที่มีอยู่ในชุมชน และแนวทางที่คิดว่า จะเกิดในอนาคต

2. ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามแนวสอบถาม ทั้ง 3 ชุด ดังนี้

1. เก็บข้อมูลชุมชน ดำเนินการเก็บข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิได้แล้ว ประมาณ ร้อยละ 90 ยังมีข้อมูลบางอย่างไม่สมบูรณ์

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสอบถามจากผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำทางพิธีกรรมและชาวบ้าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากเอกสาร รายงานและสรุปผลการปฏิบัติงานของ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา สถานีอนามัยบ้านอุ้มขอม ตลอดจนข้อมูลบรรณนิทัศน์ 5 สภาพของชาวบ้านในประเทศ โดยศูนย์วิจัยชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

- 1) ข้อมูลชุมชนโดยทั่วไป
- 2) ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคม การปกครอง
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แรงงานกิจกรรมการเกษตร
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทผู้นำต่อวิถีชีวิตชุมชน
- 5) การตั้งครุฑ
- 6) การคลอดบุตรและการเลี้ยงดูบุตร
- 7) การอบรมสั่งสอนและการขัดเกลาทางสังคม
- 8) ข้อมูลด้านการวางแผนครอบครัวของชุมชน

2. การสัมภาษณ์ตามแนวคำถาม ชุดที่ 2 ได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ครอบครัวที่มีการวางแผนครอบครัว จำนวน 4 ราย

- 1) นายจะกอ - นางนะปา คอยสำราญ
- 2) นายวินัย - นางนะพื่อ พนาโยธิน (สัมภาษณ์แยก)
- 3) นายปัญญา - นางนะสอ มีประทีปจิต
- 4) นายจะป่า - นางนะสอ

2.2 ครอบครัวที่มีผู้อายุเกิน 50 ปี จำนวน 1 ครอบครัว ได้แก่ นางนะนุ ประดิพัฒน์ อายุ 54 ปี

2.3 สัมภาษณ์ครอบครัว นายจะแล - นางนะมี ศรีวิไล เป็นการเฉพาะในเรื่อง การเลี้ยงดูในครอบครัว

2.4 สัมภาษณ์ครอบครัว นางนะทอ - เป็นการเฉพาะในเรื่องการตั้งครุฑและการคลอดบุตร

2.5 สัมภาษณ์ครอบครัว นายสรพงษ์ ฐริไอยรา เป็นการเฉพาะเรื่องการปลูกข้าวไร่และการทำการเกษตรของครอบครัว

การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ครอบครัวที่มีการวางแผนครอบครัว ครอบครัวที่ไม่ได้วางแผนครอบครัว ยังไม่ได้สัมภาษณ์ แต่ข้อมูลที่ได้จากครอบครัวตัวอย่างทั้งหมด สามารถหาคำตอบได้ทั้งเหตุผลที่คุมกำเนิดและไม่คุมกำเนิด เนื่องจากทุกครอบครัวจะมีช่วงที่ปล่อยให้มิบุตรธรรมชาติและการตัดสินใจคุมกำเนิด

3. การเสวนากลุ่มตามแนวคำถามชุดที่ 3 ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เช่น ปู่จาร์ หมอผี หมอยาประจำบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. และชาวบ้านทั่ว ๆ ไป โดยขอให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม การปกครอง การดำรงชีวิตของชาวเขา ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ปัญหาชุมชนและความคิดเห็นเรื่องการวางแผนครอบครัวของชุมชน การเพิ่มขึ้นของประชากรและผลกระทบที่สำคัญของชุมชน

กรอบการจัดเก็บข้อมูล

วิธีการก่อนสัมภาษณ์

1. เตรียมการจดบันทึก - เพิ่มบันทึกข้อมูลสนาม
2. เตรียมเทปเสียง
3. นัดหมายกลุ่มเป้าหมาย + ผู้เข้าร่วมวิจัย

สัมภาษณ์ ชื่อ - นามสกุล - อายุ - บทบาทหน้าที่ - วัน - เวลา

- ถามคำถามแล้วจดบันทึก / อัดเทป เพื่อนำอ้างอิงคำพูด
- ตั้งคำถามตามแนวคำถาม ชุดที่ 1 – 2 – 3
- คำถามชุดนี้ สรุปจากการสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ครั้งแรก เพื่อหาข้อสรุปจากแผนภูมิที่ได้จากแนวคำถามชุดที่ 1 – 2 – 3

ข้อสรุปที่ควรได้จากการสรุปประเด็นตามแผนภูมิ

1. สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ สภาพของวิถีชีวิตชุมชน (นำเสนอโดย คำบอกเล่าของบุคคล)
2. ความเชื่อมโยงของสังคม จารีต ประเพณี บอกเล่าภาพของการยอมรับ – ไม่ยอมรับ การวางแผนครอบครัวได้ลำดับขั้นตอนของการพัฒนาการของชุมชนในการวางแผนครอบครัว
3. คำตอบเบื้องต้นของการยอมรับ – ไม่ยอมรับ การวางแผนครอบครัวของชุมชน
4. อายุ เพศ การศึกษา มีผลต่อการยอมรับ – ไม่ยอมรับการวางแผนครอบครัว ศึกษาเฉพาะครอบครัวตัวอย่าง 1 ครอบครัว
5. สรุปผลการยอมรับ – ไม่ยอมรับ เกิดจากประเด็น สังคม จารีตประเพณี หรือปัญหาของตน ครอบครัว หรือ ยอมรับนโยบายแห่งรัฐ

แนวคำถามชุดที่ 1 ข้อมูลชุมชน

1. สัมภาษณ์ผู้นำ (ญาตินายจะบุญ)

- 1) ย้ายมาจากไหน เมื่อไหร่ เหตุผลที่ย้ายเพราะ.....
- 2) เมื่อก่อนวิถีชีวิต เป็นอย่างไร
- 3) ครั้งแรกอพยพมาก็ครอบครัว/คน
- 4) สภาพดั้งเดิมของชุมชน
- 5) อาชีพดั้งเดิม ทำอะไร
 - ความยากลำบากในการดำรงชีวิต
 - การใช้พื้นที่เพาะปลูก
 - ลักษณะการใช้แรงงาน
 - รายได้
- 6) หน่วยงาน ได้ช่วยเหลือ – ก่อน – หลัง ทำอย่างไร (อบรม – คูงาน)

2. การปกครอง สัมภาษณ์หมอผี

- 1) ความเชื่อเดิม – ปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงอย่างไร ก่อชากับการกำเนิดสรรพสิ่ง – ผีบรรพบุรุษ มีความหมายอย่างไร
- 2) ความขัดแย้งในสังคม มีอะไรบ้าง
- 3) การจัดการข้อพิพาท ขัดแย้งกันในหมู่บ้าน

3. การศึกษา

- 1) การสอนตามแผนมูเซอคำ ทำกันอย่างไร
 - ความเคารพผู้นำ – บิดามารดา – ญาติพี่น้อง, ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร
 - การบริการด้านการศึกษาในอดีต ปัจจุบันเป็นอย่างไร ใครมาช่วยเหลือ
 - การสื่อสารในอดีตและปัจจุบัน การได้รับข่าวสารจากทางไหน อะไรบ้าง (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์)
 - การรู้หนังสือในอดีต – ปัจจุบัน ทำให้ชีวิตดีขึ้นอย่างไร

4. ด้านการสาธารณสุข สัมภาษณ์ หมอยา หรือ อสม. หรือทั้งสองคนพร้อมกัน

- 1) การดูแลรักษาพยาบาล ในอดีต – ปัจจุบัน ทำอย่างไร
- 2) ความรู้เรื่องสาธารณสุข ในอดีต – ปัจจุบัน ใครมาช่วยเหลือ
- 3) การได้รับการบริการสาธารณสุขและลักษณะการใช้บริการ
- 4) การรักษาพยาบาลที่บ้านในอดีตของชุมชนเป็นอย่างไร ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร
- 5) ผู้มีบทบาทในการพยาบาลแบบที่บ้าน ใครมีบทบาทอย่างไร เช่น หมอยา หมอตำแย หมอผี
- 6) การปฏิบัติตัวของหญิงตั้งครรภ์ การคลอด การเลี้ยงดู ในอดีต – ปัจจุบัน (สัมภาษณ์ หญิงวัยเจริญพันธุ์)
- 7) สุขภาพของเด็กในอดีต – ปัจจุบัน เป็นอย่างไร แตกต่างกันอย่างไร

5. ข้อมูลด้านความเชื่อด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ

- สัมภาษณ์ บุจาร หรือ ผู้ช่วย พร้อมกันหรือแยก ถ้าพร้อมกันจะดี
- พิธีกรรมสำคัญ ๆ ของชุมชน ในรอบปี ใครกำหนด ทำเพื่ออะไร
 - ปู่จาร กับ วิถีชีวิต มีความสำคัญ หรืออิทธิพลต่อชุมชนอย่างไร เช่น เกิด แต่งงาน ป่วย ตาย ฯลฯ
 - ข้อห้าม ข้อนิยม ของหมู่บ้าน และปู่จารหรือหมอผีเกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง ทั้งในอดีต/ปัจจุบัน
 - ปู่จาร มีบทบาทอย่างไร ความเชื่อ หรือความสำคัญยังคงมีอยู่เช่นเดิมหรือไม่ เพราะอะไร
 - ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อประเพณี ปู่จารชาวบ้านมีความคิดเห็นอย่างไร ทั้งด้านดีและด้านไม่ดี
 - บทบาทปู่จาร หมอผี ต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การวางแผนครอบครัวทำอย่างไรบ้าง สอนอย่างไรหรือแนะนำ มีบทบาทต่อชาวเขาอย่างไร

6. ข้อมูลด้านการวางแผนครอบครัว

1. สัมภาษณ์ หญิงอายุ 16 – 35 ปี 1 คน
2. สัมภาษณ์ อสม. ที่ทำหน้าที่นานที่สุดในหมู่บ้าน
3. สัมภาษณ์ หมอที่อนามัยดอยมูเซอ

4. สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่อนามัยศูนย์ฯชาวเขาตอมูเซอ

- ประวัติการส่งเสริมการวางแผนครอบครัว เกิดขึ้นเมื่อไหร่
- พัฒนาการของการวางแผนครอบครัวมีอย่างไร ลำดับขั้นตอน
- ความร่วมมือของชาวบ้านในอดีต – ปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- เดิมปัญหาของชาวเขา มีการคุมกำเนิด หรือจัดการเกี่ยวกับการตั้งครรภ์อย่างไร

ปัจจุบันทำอย่างไร

- ปัญหา อุปสรรค ของการวางแผนครอบครัว ในอดีต / ปัจจุบันเป็นอย่างไร

แนวคำถามชุดที่ 2

(สำหรับหญิงวัยเจริญพันธุ์) คนเดิมที่เคยสัมภาษณ์

ปัจจัยที่มีผลต่อความคิด

1. ปัจจัยส่วนตัว

- 1) ชื่อ – เพศ – อายุ – ความรู้ – สถานภาพ – เศรษฐกิจ – รายได้
- 2) ก่อนเกิดการคุมกำเนิด เกิดสภาพ
 - การหย่าร้างสูง
 - การดูแลบุตร การนับญาติ
 - ภาระของครอบครัว

2. ปัจจัยทางสังคม

2.1 ด้านเศรษฐกิจ

- 1) ลักษณะการประกอบอาชีพ
 - แบบจารีตประเพณี
 - สมัยใหม่
- 2) การถือครองที่ดิน
- 3) การใช้แรงงาน
 - จำนวนคน
 - ส่วนตัว
 - แลกเปลี่ยนแรงงาน
 - การช่วยเหลือผู้นำ
- 4) รายได้

3. การปกครอง

- 1) บทบาทของผู้นำต่อครอบครัว มีอย่างไร
- 2) การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มผู้นำ
 - ปู่จาร์ – หมอผี
 - ผู้ใหญ่บ้าน

4. ความเชื่อทางศาสนา

- ก่อชา กับครอบครัว
- ผีบรรพบุรุษกับครอบครัว
- วันสำคัญของหมู่บ้าน (ประเพณี)
- การเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเพณีของหมู่บ้าน
- หญิง – ชาย มีสิทธิเท่าเทียมกัน
- การมีลูกก่อนแต่งงานเป็นเรื่องปกติ
- การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นเรื่องไม่เสียหาย
- เมื่อแต่งงานแล้วไม่มีลูก – หย่า – หาคู่ใหม่
- ชายเมื่อแต่งงานต้องไปอยู่กับครอบครัวฝ่ายหญิง
- หญิงท้องก่อนแต่งงาน มีสิทธิชี้ตัวผู้เป็นพ่อของลูกได้
- ถ้าผู้ชายไม่ยอมรับต้องเสียค่าปรับตามประเพณี
- การยอมรับการวางแผนครอบครัว เพราะอะไร
- ถ้าไม่ใช้การวางแผนครอบครัว เกิดปัญหาอะไรบ้าง
- เด็กที่เกิดจากพ่อแม่ หย่าร้างกัน ทำอย่างไร เป็นภาระกับใครบ้าง
- เด็กที่เกิดจากพ่อแม่ หย่าร้างกัน ทำอย่างไร เป็นภาระกับใครบ้าง เลี้ยงดูอย่างไร

5. การอบรมสั่งสอนบุตร

- มุเซอ อบรมสั่งสอนบุตรอย่างไร
- เด็กถูกปล่อยให้เที่ยวเตร่ ดึก ๆ ดื่น ๆ เรียนรู้การดำรงชีวิตจากผู้ใหญ่
- การมีเพศสัมพันธ์เรียนรู้จากใคร มีปัญหาอะไรบ้าง
- เด็กอยู่ส่วนเด็กเป็นผู้ใหญ่เมื่อแต่งงานแล้ว แม่อายุน้อย
- ความเชื่อว่าเด็กหญิงเมื่อโตขึ้น หนีบกระดิ่งพัดข้าวที่รักแร้ ถ้ากระดิ่งไม่ถึงพื้น แสดงว่าเป็นสาวแล้ว

6. ความหมายและให้ความสำคัญกับคำว่าลูก

- ลูก คือ ความอบอุ่นใจ
- การมีลูกจะมีคนเลี้ยงดูเมื่อยามแก่เฒ่า
- มีลูกก็มีแรงงานแลกกับคนอื่น
- ก่อหา ให้คนเกิด สามีภรรยาที่ไม่มีลูกไม่ใช่คู่กัน
- ลูกสาว เลี้ยงดูและอยู่กับพ่อแม่
- ลูกสาวเอาเขยเข้าบ้าน ช่วยงานครอบครัว
- ลูกชายมีความแข็งแรง ช่วยทำงานหนักได้
- ลูกชาย สืบทอดประเพณีของมูเซอดำ (ประกอบพิธีกรรม อะไรบ้าง)
- มีลูกมาก เพื่อตาย
- ต้องมีลูกทั้งชาย – หญิง จึงจะดี
- ผู้หญิงมีลูกได้จนกว่าจะหมดประจำเดือน
- มีลูกชายจะได้เอาไว้แลกเปลี่ยนแรงงานช่วยเหลือครอบครัว ผู้นำ (ปู่จาร์ – ผู้ใหญ่บ้าน)
- หญิงคลอดลูกแล้วปลอดภัย ถือว่ามีโชคเหมือนผู้ชายที่ผ่านพ้นฤดูฝนไร่ (ถางป่า) ได้อย่างปลอดภัย
- สถานภาพลูกเขย มีความทุกข์ยากลำบาก ไม่มีสิทธิในทรัพย์สินจนกว่าจะออกเรือน (ตั้งครอบครัวใหม่)

7. การให้ความหมายต่อการวางแผนครอบครัว

- หยุดการตั้งครรภ์
- ชะลอการตั้งครรภ์
- ป้องกันโรคติดต่อ

8. พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

8.1 ปัจจัยส่วนตัว (ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว)

- ทำหมันไม่มีแรง
- การฝังยาคุมกำเนิด ยาเคลื่อนที่ทำให้เป็นบ้ำ
- การฉีดยาคุม ทำให้เวียนหัว อารมณ์หงุดหงิด
- การทำหมันเหมือนกับการตอนไก่ คนไม่ใช่ไก่
- การตัดสินใจคุมกำเนิดเกิดขึ้นอย่างไร

8.2 ปัจจัยภายนอก สอบถามเกี่ยวกับความถี่ ความต่อเนื่อง การสอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมของมูเซอคำ

- การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- การบริการด้านสาธารณสุขของ อสม. สถานีอนามัย
- การได้รับการฝึกอบรมและนำมาเผยแพร่
- ค่าใช้จ่ายในการวางแผนครอบครัว

8.3 การยอมรับการวางแผนครอบครัว

- ปัญหาที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องใช้บริการวางแผนครอบครัว มีอะไรบ้าง
- วิธีการที่ใช้วางแผนครอบครัว ที่เหมาะสมและนิยมใช้

- ยาฉีดคุมกำเนิด
- ถุงยางอนามัย
- ทำหมันหญิง - ชาย
- ยาเม็ดคุมกำเนิด
- ผังยาคุมกำเนิด ไว้ใต้ผิวหนัง
- อื่นๆ

8.4. การไม่ยอมรับการวางแผนครอบครัว

- ไม่คุมกำเนิดก่อนแต่งงาน หรือก่อนมีลูกคนแรก
- ไม่คุมกำเนิด (ถาวร) ทำหมัน ถ้ายังไม่มีลูกครบตามเพศที่ต้องการและจำนวนที่ต้องการ (เพศ - จำนวนบุตร)
- ผู้ชายไม่ยอมทำหมัน กลัวว่าเกิดหย่าร้างกันแล้ว ไปแต่งงานใหม่มีลูกกับภรรยาใหม่ไม่ได้ และกลัวไม่มีแรงในการทำงาน
- การไม่ยอมใช้ยาคุมกำเนิด เพราะลืมนับและลืมนำติดตัวไปไว้ เพราะอะไรสาเหตุ

8.5 สถานการณ์และความคิดเห็นต่อการวางแผนครอบครัว

- หญิงมีลูกตั้งแต่อายุยังน้อย (13 - 14 ปี) โดยไม่คำนึงถึงเรื่องสุขภาพและวุฒิภาวะ มีสาเหตุมาจากอะไร คิดเห็นอย่างไร
- การมีลูกมาก ๆ (ถี่มาก) หัวปีท้ายปี
- การหย่าร้างของมูเซอคำ ทำได้ง่าย และมีการหย่าร้างกันมากในหมู่บ้าน เพราะสาเหตุจากอะไร เกิดปัญหาอะไรบ้าง
- การแต่งงาน การหย่าร้าง ทำอย่างไร มีข้อปฏิบัติทางประเพณีอย่างไร

- บิดา มารดา ญาติ ทำอย่างไรเมื่อบุตรหลานจะหย่าร้าง หรือหย่าร้างกัน
- ค่านิยมการมีบุตร ในอดีต – ปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- มีการปรึกษาหารือ พุดคุยกันภายในครอบครัวอย่างไรบ้างเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว
- การตัดสินใจเกิดขึ้นอย่างไร อธิบายเหตุผลการใช้บริการวางแผนครอบครัว

แนวคำถามชุดที่ 3 เสวนากลุ่ม
สัมภาษณ์ – ผู้นำชุมชน - ปู่จาร์ – หมอผี – หมอตำแย
(กลุ่มนี้ไม่เกิน 6 คน)

1. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีลูก

ความหมายและการให้ความสำคัญกับคำว่าลูก

- ลูกคือ ความอบอุ่นใจ
- มีลูกจะมีคนเลี้ยงดูยามแก่เฒ่า
- มีลูกมีแรงงานแลกกับคนอื่น
- ก้อซา ให้เด็กเกิดมาเป็นสามีภรรยากัน ภรรยาที่ไม่มีลูกไม่ใช่คู่กัน
- ลูกสาว เป็นผู้เลี้ยงดูพ่อแม่ ลูกสาวเอาเขยเข้าบ้านช่วยงานครอบครัว
- ลูกชายมีความเข้มแข็ง แข็งแรง ช่วยครอบครัวทำงานหนักได้
- มีลูกมากๆ ก็เพราะเพื่อตาย จะเหลือคนดูแลยามแก่เฒ่า
- ต้องมีลูกทั้งผู้หญิงและชายจึงจะดี
- ผู้หญิงมีลูกได้จนกว่าจะหมดประจำเดือน
- มีลูกผู้ชายจะให้ป็นแรงงานช่วยผู้นำทางพิธีกรรม
- หญิงคลอดลูกแล้วปลอดภัย ถือว่ามีโชคเหมือนผู้ชายที่ผ่านพ้นฤดูฝนไร่ (ถางป่าเตรียมพื้นที่เพาะปลูก) ได้อย่างปลอดภัย
- สถานภาพลูกเขย – ประสบความทุกข์ยากลำบาก (ความรู้สึกว่าลำบากกว่าผู้หญิง) จะไม่มีสิทธิในทรัพย์สินเมื่อไปเป็นลูกเขยคนอื่นจนกว่าจะออกเรือน
- มีข้อห้ามประเพณีอะไรบ้างที่ขัดกับการวางแผนครอบครัว
- มีประเพณีใดบ้างที่สนับสนุนการวางแผนครอบครัว

2. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และความคาดหวังในอนาคต

- การเคารพนับถือด้านความเชื่อ และประเพณีเป็นอย่างไร ต่อไปจะเป็นอย่างไร
- การประกอบอาชีพในปัจจุบันและอนาคต เป็นอย่างไร
- คนรุ่นใหม่นับถือ เคารพ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ เป็นอย่างไร
- ความสัมพันธ์ของผู้นำทางประเพณีกับสังคมปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- การให้แรงงานแก่ผู้นำทางประเพณี มีความสำคัญอย่างไร ทำไมต้องให้แรงงานแก่ผู้นำ
- หญิงชาย มีสิทธิเท่าเทียมกัน
- เพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ไม่เสียหาย แก้ปัญหาเด็กไม่มีพ่ออย่างไร
- การแต่งงานแล้วไม่ลูก – หย่า – หาคู่ใหม่ เกิดปัญหาหรือไม่อย่างไร วิธีแก้ไข ทำอย่างไร
- ความเชื่อว่าเด็กหญิงโตขึ้น ถ้ากระดิ่งหนีบที่รักแร้แล้วไม่ถึงพื้นแสดงว่าเป็นสาวแล้ว มีความหมายอย่างไร
- เด็กๆ ถูกปล่อยให้เที่ยวเตร่ ดึกๆ เพื่อเรียนรู้การดำรงชีวิต การมีเพศสัมพันธ์ มูเซอคำคิดเห็นอย่างไร
- เด็กอยู่ส่วนเด็ก เรียนรู้เอาเอง คิดอย่างไร
- เด็กจะเป็นผู้ใหญ่เมื่อแต่งงานแล้วแม้อายุยังน้อย เกิดปัญหาต่อครอบครัวหรือไม่ผู้ใหญ่คิดอย่างไร
- ปู่จาร์ หมอผี บิดา มารดา ทำอย่างไรเมื่อบุตรหลานจะหย่าร้าง หรือหย่าร้างกัน
- มีปัญหาอะไรบ้างที่เกิดขึ้น หลังมีการหย่าร้างของบุตรหลาน

3. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการลด หรือ เพิ่ม ขึ้นของคนในชุมชน ผลกระทบที่เกิดขึ้น

- คนตายในหมู่บ้าน ทำอย่างไร มีผลต่อครอบครัวอย่างไร
- คนเกิดในครอบครัว ชุมชน ทำอย่างไร
- ปัจจุบันมีคนเพิ่มมากขึ้น มีปัญหาหรือไม่
- การประกอบอาชีพ การถือครองที่ดิน มีปัญหาจากคนเพิ่มขึ้นอย่างไร
- ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน คิดเห็นอย่างไรกับการมีคนมากขึ้น
- การแต่งงาน การหย่าร้าง สร้างปัญหาให้ครอบครัวและชุมชน อย่างไร
- มีลูกหัวปีท้ายปี หรือมีลูกมากมีปัญหาอย่างไร

4. แสดงความคิดเห็นการวางแผนครอบครัวที่มีอยู่ในชุมชนและแนวทาง

- ผู้หญิงมีลูกตั้งแต่อายุยังน้อย 13 – 14 ปี ไม่คำนึงถึงสุขภาพและวัยเกิดปัญหาอย่างไร
- การทำหมันเหมือนตอนไก่อ่ คนไม่ใช่ไก่อ่ เป็นอย่างไร
- ทำหมันแล้วไม่มีแรง เป็นอย่างไร คิดเห็นอย่างไร
- การฝังยาคุมกำเนิด ยาเคลื่อนที่ได้ทำให้เป็นบ้ำ คิดเห็นอย่างไร
- การฉีดยาคุม เวียนหัว หงุดหงิด คิดอย่างไร
- การใช้ถุงยางคุมกำเนิด คิดอย่างไร
- ผู้ชายไม่ใช้วิธีการคุมกำเนิด กลัวหย่าร้างแล้วไปมีลูกกับเมียใหม่ไม่ได้ และกลัวไม่มีแรง คิดเห็นอย่างไร
- การวางแผนครอบครัว จะทำอย่างไรต่อไป จะใช้หรือไม่

ภาคผนวก ข
ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของชาวเขากลุ่มตัวอย่าง เป็นสตรีวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการวางแผนครอบครัว จำนวน 12 ราย

1. นางนงฟ้า (2547, 29 สิงหาคม) อายุ 55 ปี เล่าว่า นงฟ้าไม่เคยเรียนหนังสือ แต่พูดฟังภาษาไทยได้ดีพอสมควร นงฟ้าแต่งงานครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี เคยผ่านการหย่าร้างมาแล้ว 3 ครั้ง ปัจจุบันเป็นการแต่งงานครั้งที่ 4 นงฟ้า มีบุตรมาแล้วจำนวน 6 คน เสียชีวิตตั้งแต่เยาว์วัย 3 คน ดังนั้น จึงมีบุตรอยู่เพียง 3 คน เป็นบุตรที่เกิดจากสามีเก่า 2 คน และสามีปัจจุบัน 1 คน บุตรคนสุดท้าย อายุ 26 ปี บุตรทุกคนแต่งงานมีครอบครัวหมดแล้ว นงฟ้าทำหมันมาตั้งแต่คลอดลูกคนสุดท้ายเพราะทนเจ็บท้องไม่ไหว ตัดสินใจทำหมันตามคำแนะนำของหมอที่โรงพยาบาลจังหวัดตาก ครอบครัวของนงฟ้ามีอาชีพทำไร่ เลี้ยงสัตว์ มีรายได้ประมาณ 40,000 บาท ต่อปี

2. นางนงกอ (2547, 26 สิงหาคม) อายุ 48 ปี เล่าว่า นงกอไม่เคยเรียนหนังสือ แต่พูดฟังภาษาไทยได้ดีเช่นกัน นงกอแต่งงานครั้งแรกเมื่ออายุ 14 ปี และเคยหย่าร้างมาแล้ว 3 ครั้ง มีบุตรมาแล้ว 6 คน เสียชีวิตตั้งแต่เด็ก ๆ 2 คน ปัจจุบันจึงมีบุตรเหลือเพียง 4 คน เป็นบุตรที่เกิดจากสามีเก่า 2 คน และเป็นบุตรที่เกิดจากสามีปัจจุบัน 2 คน ครอบครัวของนงกามีสมาชิกทั้งหมด 7 คน นงกอเคยไปเข้ารับการอบรมผดุงครรภ์โบราณที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดแม่ฮ่องสอน และการอบรมโดยสถานีอนามัยบ้านคอยมูเซอ นงกอใช้วิธีการคุมกำเนิดมาแล้วหลายวิธี เช่น กินยาเม็ด ฉีดยาคุมกำเนิด ปัจจุบันนงกอทำหมันโดยการผ่าตัดแล้วเป็นเวลา 7 ปี ครอบครัวของนงกามีอาชีพทำไร่ หางของป่ามาขาย มีที่ดินทำกินประมาณ 35 ไร่ ทำสวนกาแฟ 15 ไร่ ที่เหลือปลูกทำไร่ข้าวโพดพริก มีรายได้ประมาณ 30,000 บาทต่อปี

3. นางนงป่า (2547, 18 สิงหาคม) อายุ 46 ปี เล่าว่านงป่าไม่เคยเรียนหนังสือเช่นกัน และพูดภาษาไทยได้ปานกลางพอฟังเข้าใจได้ นงป่าแต่งงานครั้งแรก เมื่ออายุ 16 ปี และหย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่มาแล้ว 3 ครั้ง ปัจจุบันแต่งงานกับสามีประกอบอาชีพเป็นสมาชิก อบต. นงป่ามีบุตรกับนายจะกอจำนวน 5 คน เป็นลูกชาย 2 คน ลูกสาว 3 คน ครอบครัวนงป่ามีคนที่ช่วยทำมาหากินเพียง 4 คน นอกจากนี้ไม่ค่อยช่วยทำมาหากิน เกเร ลูกชายลูกสาวทั้ง 4 คน แต่งงานแล้วก็หย่าร้างกันไปหมด นงป่ามีอาชีพทำไร่และรับจ้าง แรงงาน มีรายได้ประมาณ 30,000 บาทต่อปี การคุมกำเนิดโดยการฉีดยามาตั้งแต่ยังเป็นสาว ๆ เพราะกลัวมี ท้องก่อนแต่งงาน

4. นางนงพี (2547, 21 สิงหาคม) อายุ 45 ปี ให้ข้อมูลว่า นงพีไม่เคยเรียนหนังสือ แต่พูดและฟังภาษาไทยได้ปานกลาง นงพีแต่งงานครั้งแรก เมื่ออายุ 17 ปี เคยหย่าร้างมาแล้ว 2 ครั้ง

ปัจจุบันเป็นการแต่งงานครั้งที่ 3 ครอบครัวของนะฟีมีสมาชิกทั้งหมด 9 คน ประกอบด้วยพ่อแม่ของนะฟี สามี และบุตร 5 คน สามีของนะฟีเป็นผู้ช่วยปูลูการ์ของหมู่บ้านอุมยอม (หมอผีหรือผู้ประกอบพิธีของชาวมูเซอดำ (เผ่า))ครอบครัวของนะฟี มีอาชีพทำไร่ ทำสวนกาแฟ และค้าขายช้างเล็กน้อย มีรายได้ประมาณ 35,000 บาท ต่อปี นะฟีผ่าตัดทำหมันมาแล้ว 13 ปี

5. นางนะแส (2547, 25 สิงหาคม) อายุ 35 ปี ให้ข้อมูลว่า นะแส ไม่เคยเรียนหนังสือเช่นกัน แต่พูดฟังภาษาไทยได้พอประมาณ นะแสแต่งงานครั้งแรกอายุ 14 ปี เคยหย่าร้างกับสามีมาแล้ว 4 ครั้ง ปัจจุบันแต่งงานครั้งที่ 5 กับนายจะลอ ภูริไอยรา อายุ 51 ปี ครอบครัวของนะแส มีด้วยกันทั้งหมด 7 คน มีบุตรกับนายจะลอ 2 คน นะแสเคยคลอดลูกและเสียชีวิตในขณะยังเล็ก 2 คน ปัจจุบันนะแสทำหมันโดยการผ่าตัดทำหมันมาแล้ว 3 ปี สามีของนะแสเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านอุมยอม เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านและเป็นคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านอุมยอมหรือ Home Stay กรรมการหมู่บ้านฝ่ายปกครอง ครอบครัวของนะแสมีอาชีพทำไร่ ทำสวนกาแฟ บริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีรายได้ประมาณปีละ 35,000 บาทต่อปี

6. นางนะพอ (2547, 17 สิงหาคม) อายุ 34 ปี เล่าว่า นะพอ เคยเข้าเรียนในโรงเรียนชั่วคราวของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตากและสมัครเรียนในระบบการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) ระดับ ป. 4 แต่ไม่จบและไม่ได้ไปประกาศ มีอาชีพทำไร่และค้าขายของชำในหมู่บ้านอุมยอม นะพอแต่งงานสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ 2 สมัย (อบต.) และเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) มาแล้ว 8 ปี นะพอมีบุตร จำนวน 3 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด มีรายได้เฉลี่ย 30,000 บาทต่อปี ปัจจุบันผ่าตัดทำหมันแล้ว ก่อนทำหมันเคยคุมกำเนิดโดยวิธีการฝังยาได้ผิวหนัง

7. นางนะพื่อ (2547, 15 สิงหาคม) อายุ 32 ปี ให้ข้อมูลว่า นะพื่อเคยเข้าศึกษาโรงเรียนชั่วคราวของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตาก 2 ปี และเคยศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ระดับ ป. 4 แต่ไม่จบและไม่ได้ไปประกาศนียบัตร อย่างไรก็ตาม นะพื่อ อ่านพูด และฟังภาษาไทยได้ดี นะพื่อประกอบอาชีพค้าขายผักที่ตลาดคอยมูเซอ รายได้ 20,000 บาทต่อปี นะพื่อแต่งงานครั้งแรกเมื่ออายุ 16 ปี และหย่าร้างมาแล้ว 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 2 หย่าร้างกับนายอภิชาติ ศานติพงศ์กุล อายุ 36 ปี มีบุตรด้วยกัน 1 คน ปัจจุบันนะพื่อเป็นผู้เลี้ยงดูลูกชาย และอาศัยอยู่กับบ้านพ่อแม่ นะพื่อคิดจะแต่งงานใหม่อีกครั้ง และบอกว่ายังมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายในหมู่บ้านอุมยอมเป็นครั้งคราว ซึ่งนะพื่อคุมกำเนิดด้วยวิธีการฉีดยาคุมกำเนิด

8. นางนะสอ (2547, 19 สิงหาคม) อายุ 29 ปี นะสอจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันกำลังเรียน กศน. ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ยังไม่จบ นะสอแต่งงานครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี และหย่าร้าง แต่งงานครั้งที่ 2 อาสาสมัครสาธารณสุข ครอบครัวนะสอมีสมาชิกทั้งหมด 7 คน มีพ่อ

แม่ นะสอ สามี และบุตรจำนวน 3 คน ครอบครัวนะสมืออาชีพทำไร่ ค่าขายของป่า มีรายได้ประมาณปีละ 40,000 บาท นะสอเลือกใช้วิธีการคุมกำเนิดโดยการฉีดยา

9. นางนะพะ (2547, 23 สิงหาคม) อายุ 24 ปี ให้ข้อมูลว่า นะพะจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พูดและฟังภาษาไทยได้ดี อ่านและเขียนหนังสือได้บ้าง นะพะแต่งงานเมื่ออายุ 16 ปี เคยหย่าร้างมาแล้วครั้งหนึ่ง และกลับมาแต่งงานกันใหม่อีกครั้ง คิดว่าครั้งต่อไปจะไม่หย่าอีกแล้ว ตอนนี้มีบุตรด้วยกัน 2 คน นะพะและครอบครัวอาศัยอยู่กับครอบครัวของพ่อแม่ได้ 7 ปี โดยคิดว่าปีหน้าจะแยกครอบครัว สร้างบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเอง ลูกคนโตของนะพะ มีอายุห่างกับลูกคนที่สอง 6 ปีกว่า เพราะว่าหย่ากันและฉีดยาคุมกำเนิด นะพะและครอบครัวมีอาชีพทำไร่ มีรายได้ประมาณ 20,000 บาทต่อปี ปัจจุบันนะพะเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านอุ้มขอม (อสม.)

10. นางนะนุ (2547, 22 สิงหาคม) อายุ 22 ปี ให้ข้อมูลว่า นะนุจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พูดเขียนภาษาไทยได้ดี นะนุแต่งงานเมื่ออายุ 18 ปี ปัจจุบันนางนะนุและครอบครัวอาศัยอยู่กับบ้านพ่อแม่ ยังไม่ได้แยกครอบครัว สามีของนะนุมาเป็นลูกเขย นะนุบอกว่า อยู่สัก 3 - 4 ปี จะแยกครอบครัวแล้ว ตอนนี้พ่อแม่ยังไม่อนุญาต ให้สามีของนะนุช่วยทำไร่ทำสวนไปก่อน ครอบครัวของนะนุมีอาชีพ ทำไร่ ทำสวนกาแฟ ประมาณ 7 ไร่ มีรายได้ประมาณ 30,000 บาทต่อปี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 11 คน นะนุเลือกใช้วิธีการคุมกำเนิดโดยการฉีดยามาเป็นเวลา 2 ปีกว่าแล้ว คิดว่าพอลูกอายุสัก 4 - 5 ปี จะเลิกคุมกำเนิด เพื่อมีบุตรต่อไป อย่างไรก็ตามก่อนแต่งงานก็เคยกินยาเม็ดเพื่อป้องกันการท้องก่อนแต่งงานมาแล้ว

11. นางขวัญใจ (2547, 20 สิงหาคม) อายุ 21 ปี ให้ข้อมูลว่า ขวัญใจจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดี พูดอ่านเขียนและฟังได้ดี ขวัญใจแต่งงานครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี และหย่าร้าง ต่อมาแต่งงานครั้งที่ 2 ครอบครัวของขวัญใจมีสมาชิกทั้งหมด 7 คน พ่อแม่ น้องชาย สามีและบุตร 2 คน คือ เด็กหญิงเพ็ญภา อายุ 8 ปี เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเด็กชายอนุชา อายุ 1 ปี 9 เดือน ครอบครัวของขวัญใจ มีอาชีพทำไร่ และรับจ้างทั่วไป มีรายได้ประมาณ 20,000 บาทต่อปี ขวัญใจเลือกใช้การคุมกำเนิดโดยวิธีการฉีดยา ปัจจุบันครอบครัวขวัญใจยังอยู่กับพ่อแม่ สามีของขวัญใจต้องเป็นลูกเขยตามประเพณีไปก่อนสัก 4 - 5 ปี ถึงจะแยกครอบครัวได้

12. นางนะอือ (2547, 14 สิงหาคม) อายุ 18 ปี ให้ข้อมูลว่า นะอือจบการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 3 จากโรงเรียนบ้านคอยมุเซอ ปัจจุบันทำงานเป็นที่เลี้ยงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตาก นะอือแต่งงานเมื่ออายุ 16 ปี มีบุตรจำนวน 1 คน เป็นบุตร

ชาย ก่อนแต่งงานเคยกินยาเม็ดคุมกำเนิด ปัจจุบันใช้ยาฉีดคุมกำเนิด มีรายได้ประมาณ 30,000 บาท ต่อปี

จากผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น สรุปตาม ดังนี้

1.) อายุ

กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 18 – 55 ปี ผู้ที่อายุมากจะมีบุตรและจำนวนครั้งการหย่ามากกว่าผู้มีอายุน้อย

2.) การศึกษา

จากการศึกษา ผู้ศึกษาพบว่าสตรีวัยเจริญพันธุ์กลุ่มชาวมูเซอดำ (เหมเล) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาที่ไม่เคยเข้ารับการศึกษ อ่านเขียนไม่ได้ จำนวน 5 ราย จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 ราย จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ราย จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 ราย สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาที่ไม่เคยเข้ารับการศึกษทั้ง 4 รายให้เหตุผลที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษว่า ไม่มีโรงเรียนสำหรับให้พวกเขาได้เข้าเรียนหนังสือ ส่วนผู้ที่จบการศึกษาดั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น ให้เหตุผลว่า มีการเปิดโรงเรียนชั่วคราวของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาและของสำนักงานประถมศึกษา และเจ้าหน้าที่ส่งไปเรียนต่อที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดตาก

นะสอ (2547, 19 สิงหาคม) ให้ข้อมูลว่า นะสอได้เรียนหนังสือจบแค่ชั้น ป. 4 นั้น เพราะเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตาก มาเปิดโรงเรียนสอนชั่วคราวสอนหนังสือให้ชาวมูเซอดำ (เหมเล) ที่บ้านอุมยอมแล้วส่งไปเรียนต่อที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่จังหวัดตาก ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ก็ไม่ได้เรียน คนเฒ่าคนแก่ชาวมูเซอดำ (เหมเล) คิดว่าผู้หญิงมูเซอดำ (เหมเล) แต่งงานแล้วก็ต้องเลี้ยงลูก ไปเรียนแล้วได้อะไร

นะพื่อ (2547, 15 สิงหาคม) ให้ข้อมูลว่า นะพื่อได้เรียนหนังสือเพราะสนใจ เรียนกับ กศน. ในเวลากลางคืน เพราะ กศน. มาจัดสอนหนังสือให้ชาวมูเซอดำ (เหมเล) ที่บ้านอุมยอม เป็นระยะเวลา 1 ปี ตอนแรกมีคนสนใจเรียนมาก ตอนหลังไม่มีคนเรียน เหลือไม่กี่คน เพราะเขาไม่เห็นความสำคัญเรียนไปทำไม กลางคืนมูเซอดำ (เหมเล) ต้องไปเดินร่ำ (จะคี) ที่ลานจะคี ของหมู่บ้าน เขาคงจะกลัวก็้อซา (เทพเจ้าของมูเซอ) ไม่ชอบ

จากผลของการศึกษาของผู้มีส่วนร่วมในการศึกษา จำนวน 12 รายนี้ พบว่าการได้รับการศึกษาของชาวมูเซอดำ (เหมเล) มีความเกี่ยวข้องกับโอกาสในการได้รับการศึกษาและปัจจัยด้านความเชื่อ ค่านิยม ของชาวมูเซอดำ (เหมเล)

ไม่พอใจกันก็ไปหาผู้ใหญ่บ้านทำพิธีดื่มน้ำชาแล้วบอกกล่าวแก่เทพเจ้าก้อซา แล้วเทน้ำชาที่ดื่มน้ำชาไว้ทิ้งไปถือว่าเป็นการหย่าร้างตามประเพณีแล้ว ผู้หญิงหรือผู้ชายสามารถไปแต่งงานใหม่ได้ ชาวภูซอคำ (เหมเล) ไม่ได้มีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ มีการจดทะเบียนสมรสไม่กี่คนในหมู่บ้าน) สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาที่เคยหย่าร้างส่วนใหญ่ให้เหตุผลถึงการหย่าร้างว่ามีเหตุผลมาจากสามี เช่น ตัดยาเสพติด มีชู้ จี้เกียจไม่ทำงานไร หรือ ภรรยา มีชู้ ดังเช่น กรณีของนางนงกอ เคยหย่าร้างและแต่งงานมาแล้ว 5 ครั้ง เล่าว่า ที่เลิกกับสามีมาหลายครั้งนั้นเพราะสามีติดฝิ่น ไม่ทำงาน ไปมีชู้เอาเมียใหม่ และจี้เกียจไม่ทำงาน เราต้องทำงานหนักเลี้ยงดูลูก ตามประเพณีของเราไม่ใช่เรื่องเสียหาย เลิกแล้วก็หาผิวใหม่ได้ ถ้าเราเป็นคนดี ไม่มีใครตำหนิ

สรุปจากผลการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษาพบว่า สถานภาพการสมรสของผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาส่วนใหญ่เคยหย่าร้างกับสามีมาแล้วทุกรายจากลักษณะต่าง ๆ ของผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาทั้งหมด ผู้ศึกษาได้รวบรวมแสดงไว้ในตารางภาคผนวก 1 เพื่อแสดงข้อมูลพื้นฐานของสตรีวัยเจริญพันธุ์คู่ชาวเขาผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาทั้ง 12 ราย ดังต่อไปนี้

ตารางภาคผนวก 1 สรุปผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของสตรีวัยเจริญพันธุ์คู่ชาวเขาที่ศึกษา

ชื่อ	อายุ	จำนวนบุตร	การศึกษา	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้ (บาท/ปี)	สถานภาพสมรส
1. นะฮือ	18	1	ป.3	ทำไร่	หาของป่า	30,000	หย่าร้าง 2 ครั้ง
2. ขวัญใจ	21	2	ป.4	ทำไร่	ค้าขาย	20,000	หย่าร้าง 2 ครั้ง
3. นະนุ	22	1	ม.3	ทำไร่	สวนกาแฟ	30,000	หย่าร้าง 3 ครั้ง
4. นະพะ	24	2	ป.4	ทำไร่	หาของป่า	20,000	หย่าร้าง 2 ครั้ง
5. นະสอ	29	3	ป.6	ทำไร่	หาของป่า	40,000	หย่าร้าง 2 ครั้ง
6. นະพือ	32	1	ป.4	ทำไร่	ค้าขาย	20,000	หย่าร้าง 4 ครั้ง
7. นະพือ	34	3	ป.4	ทำไร่	ค้าขาย	30,000	หย่าร้าง 3 ครั้ง
8. นະแส	35	3	ไม่ได้รับการศึกษา	ทำไร่	สวนกาแฟ	35,000	หย่าร้าง 4 ครั้ง
9. นະพี	45	5	ไม่ได้รับการศึกษา	ทำไร่	สวนกาแฟ/ค้าขาย	35,000	หย่าร้าง 3 ครั้ง
10. นະป่า	46	5	ไม่ได้รับการศึกษา	ทำไร่	รับจ้าง	30,000	หย่าร้าง 6 ครั้ง
11. นະกอ	48	6	ไม่ได้รับการศึกษา	ทำไร่	สวนกาแฟ	30,000	หย่าร้าง 5 ครั้ง
12. นະพะ	55	6	ไม่ได้รับการศึกษา	ทำไร่	ค้าขาย	40,000	หย่าร้าง 5 ครั้ง